

Csecsemők és nyelv

Mit tudhat meg a nyelvész kutató a babáktól?

Kutatók éjszakája 2013 (DE)

Fehér Krisztina

2013. szeptember 27.

Mi(lyen) a nyelv(tan)?

- változatos
- változó
- a miért és hogyan kérdése: a klasszikus nyelvtankönyvek erre nemigen válaszolnak
- hol vannak az emberek a grammatikákból?

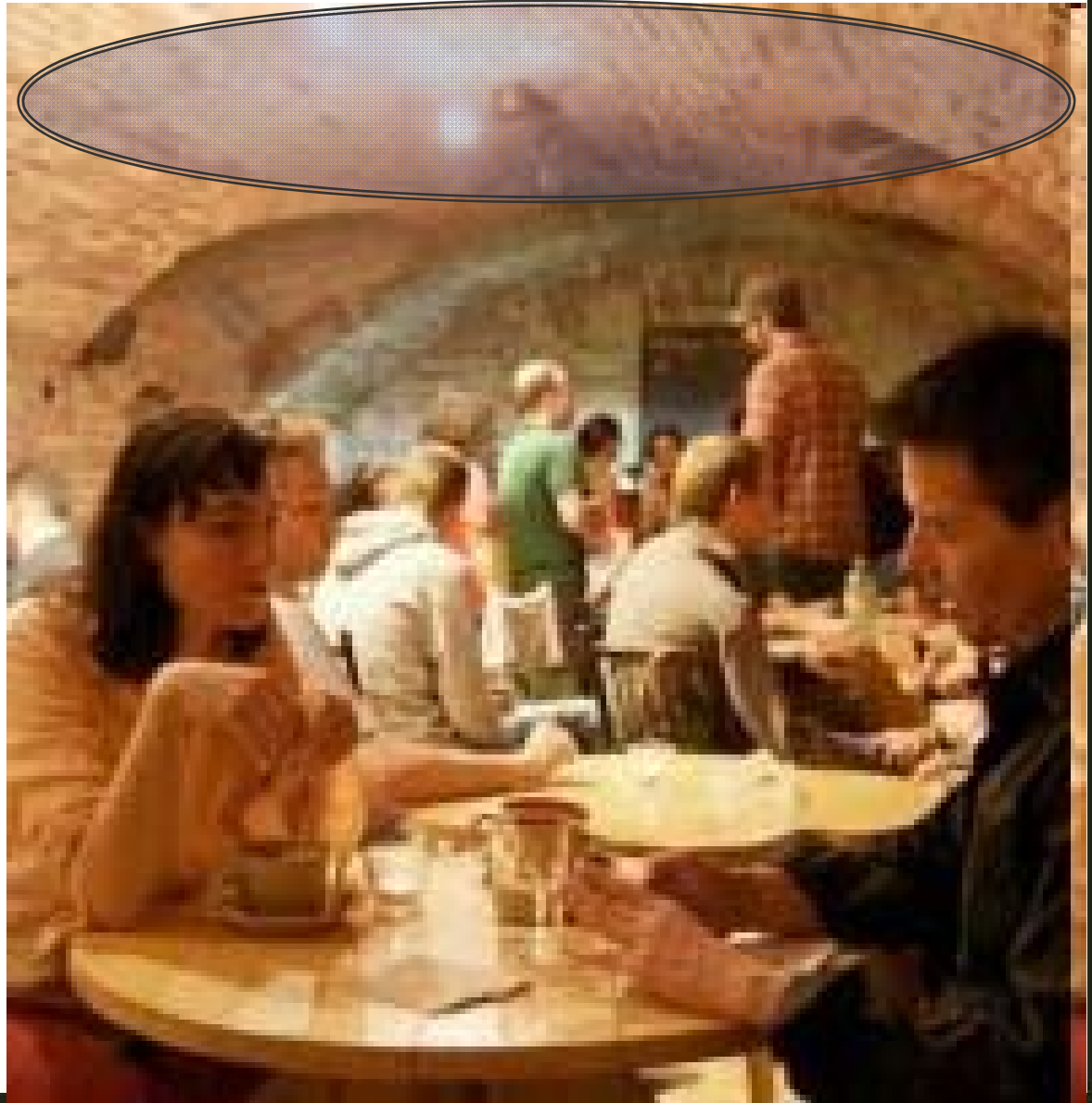
Hol van a nyelv(tan)?

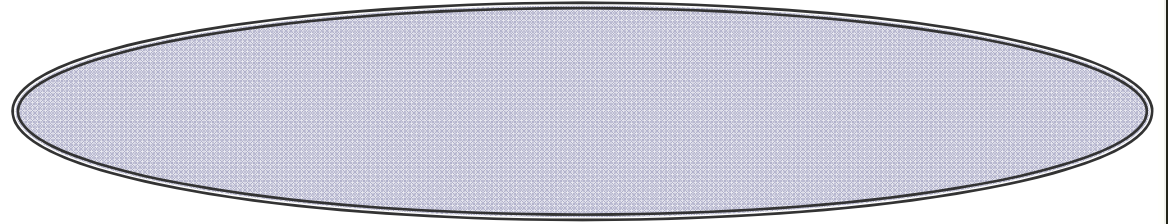
Hol van a nyelv(tan)?

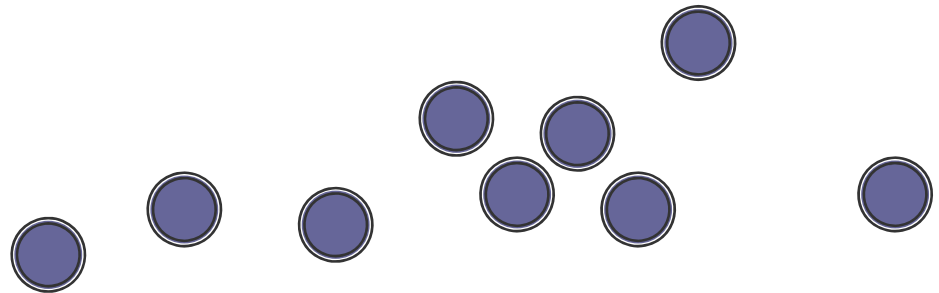
klasszikus
megközelítés

Hol van az ember?

- az emberektől független nyelv(tan)?
- de akkor miért változatos?
- de akkor miért változó?
- egyáltalán hogy jött létre?
- fontos tudni: a mindennapi életünkben hasznosítható

„Hogyan” is a nyelv(tan)?

- természetes és folyamatelvű megközelítés
- az emberek közötti társas nyelv(tan)hálózat
- az emberek elméjében lévő nyelvek-nyelvtanok

„Hogyan” is a nyelv(tan)?

- a nyelvelsajátítás folyamata kulcskérdés
- a gyerekek a középpontban

Fotó: Bartha-Tóth Alexandra

A kezdetek

- nyelvészajátítás: változás a kezdetektől
- a nyelvi változatosság már induláskor megvan
- az újszülöttek felismerik anyanyelvüket a ritmika, a hangsúly és a hanglejtés alapján, és ezt a nyelvet a többinél jobban is kedvelik

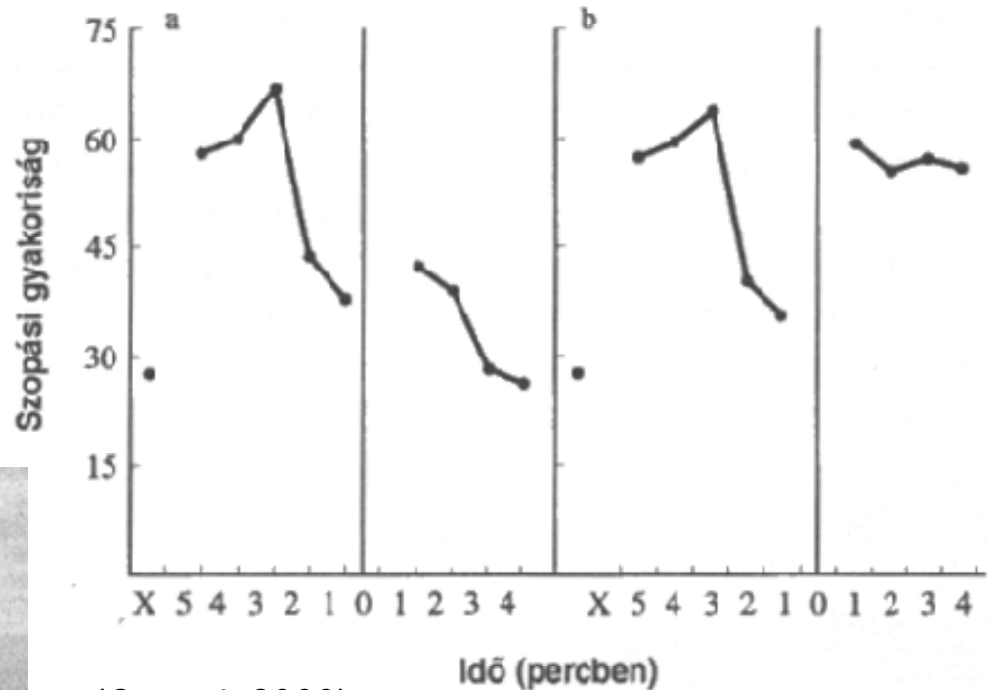
<http://en.wikipedia.org/wiki/File:HumanNewborn.JPG>

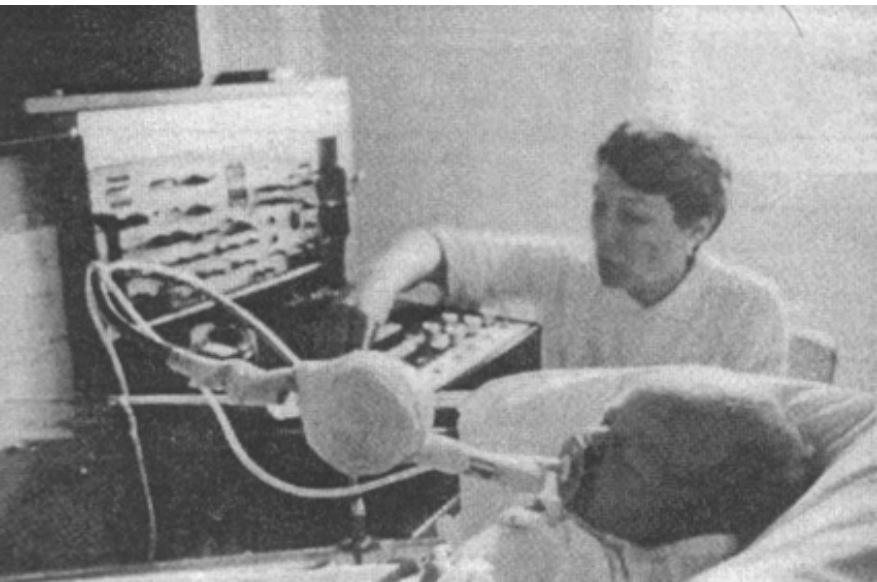

A kezdetek

- a „beszélő cumi” (Eimas és mtsai, 1971)
- az újdonságok és a szopásgyakoriság

(Crystal, 2003)

A kezdetek

- „beszélő cumik” és kétnyelvű babák (Byers-Heinlein és mtsai, 2010)

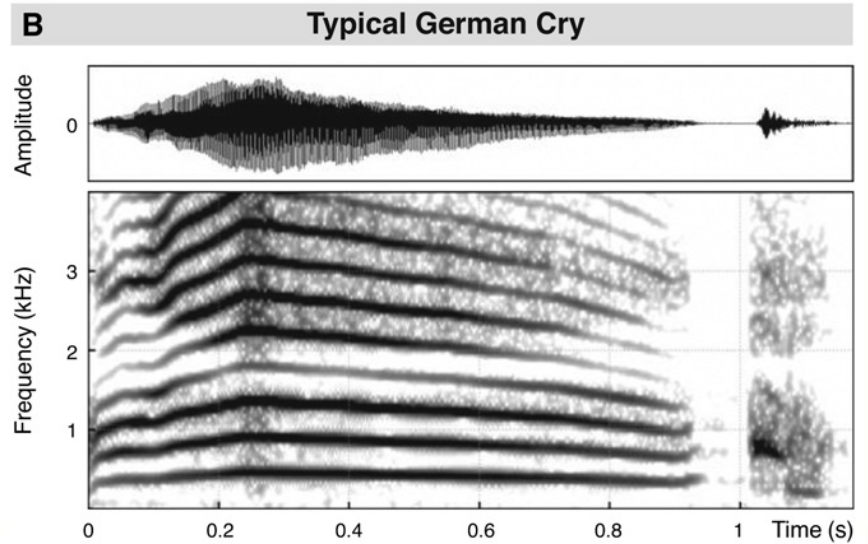
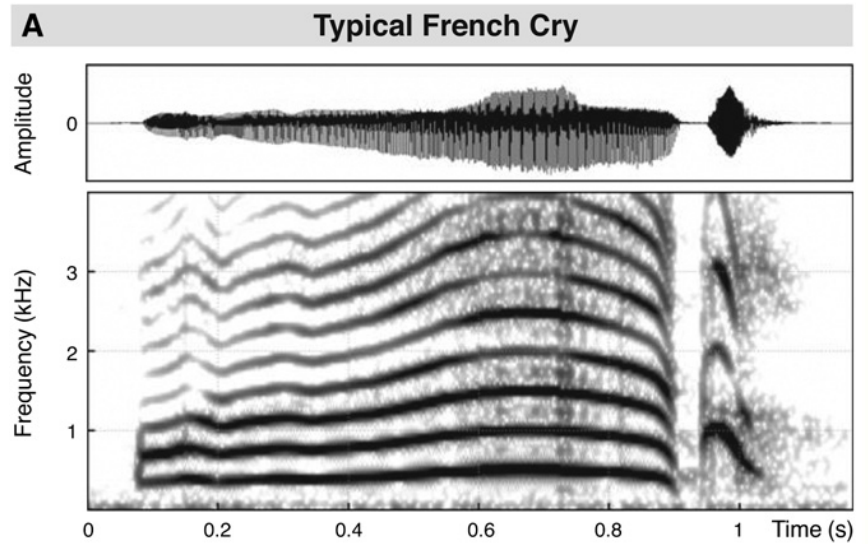
<http://infantstudies.psych.ubc.ca/uploads/userfile/OMNIstory.wmv>

A kezdetek

- síráselemzés (Mampe és mtsai, 2009)

Fotó: Mózes Áron

A kezdetek

- magzati tanulás
- ritmus, hangsúly és dallamjegyek elsajátítása
- statisztikai tanulás
- nyelvi változás és változatosság már az anyaméhben

http://en.wikipedia.org/wiki/File:3dultrasound_20_weeks.jpg

A szótagminták

- a csecsemőkori tanulás

<http://youtu.be/cuGakYLwC-o>

Fotó: Bartha-Tóth Alexandra

A szótagminták

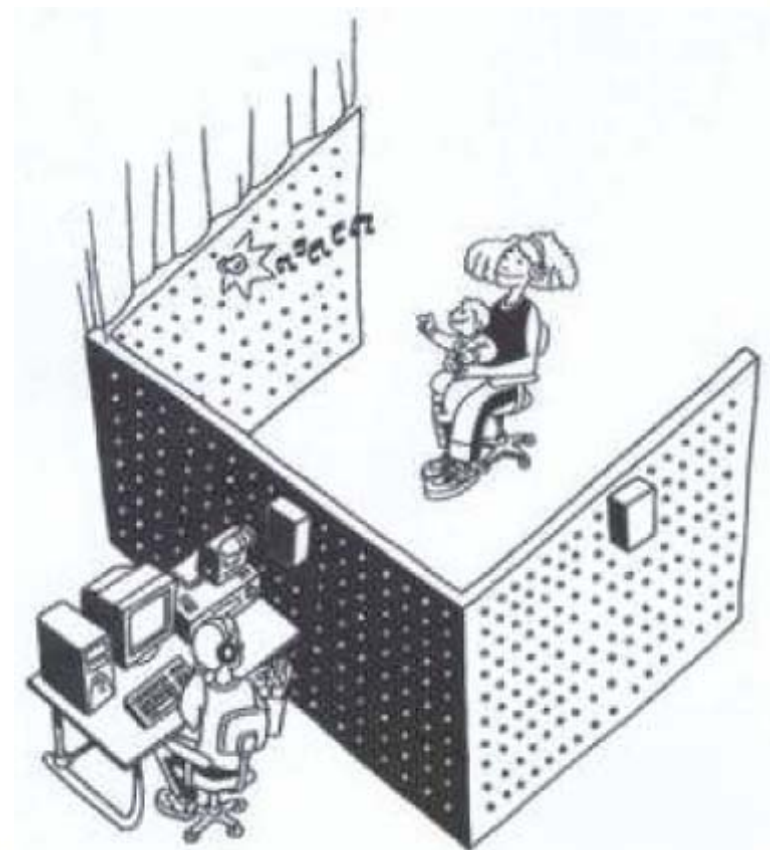

- a csecsemőkori tanulás
- szóhangalakok elsajátítása
- statisztikai tanulás
- nyelvi változás és változatosság
- Saffran és munkatársai (1996)

tupiro
golabu
bidaku
padoti

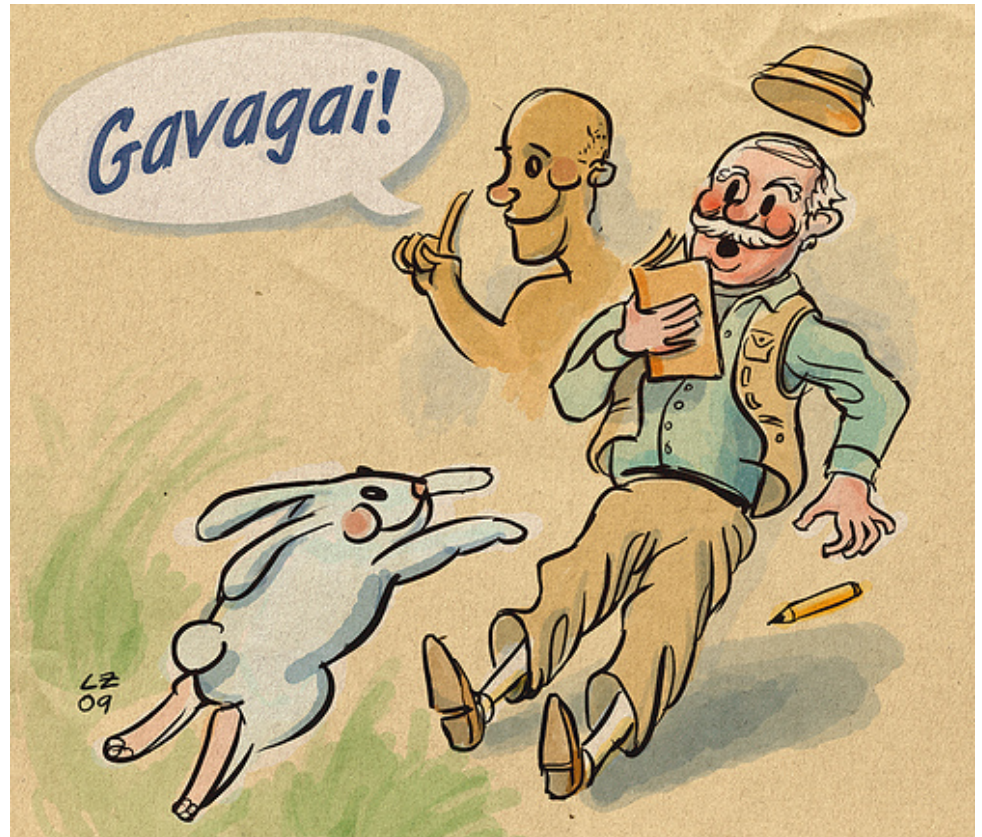

golabubidakugolabutupiropadotibidakupadotit
upirobidakugolabutupiropadotibidakutupiro...

A szavak

- az egyévesnél nagyobb babák tanulása
- „gavagai” (Quine, 1960)

https://perswww.kuleuven.be/~u0064325/Talks/2013_Bremen_DescartesSelfishError/images/Gavagai.jpg

A szavak

- a „dax”-teszt (Woodward–Hoyne, 1999)

A szavak

- a „dax”-teszt (Woodward–Hoyne, 1999)

A szavak

- a „dax”-teszt (Woodward–Hoyne, 1999)

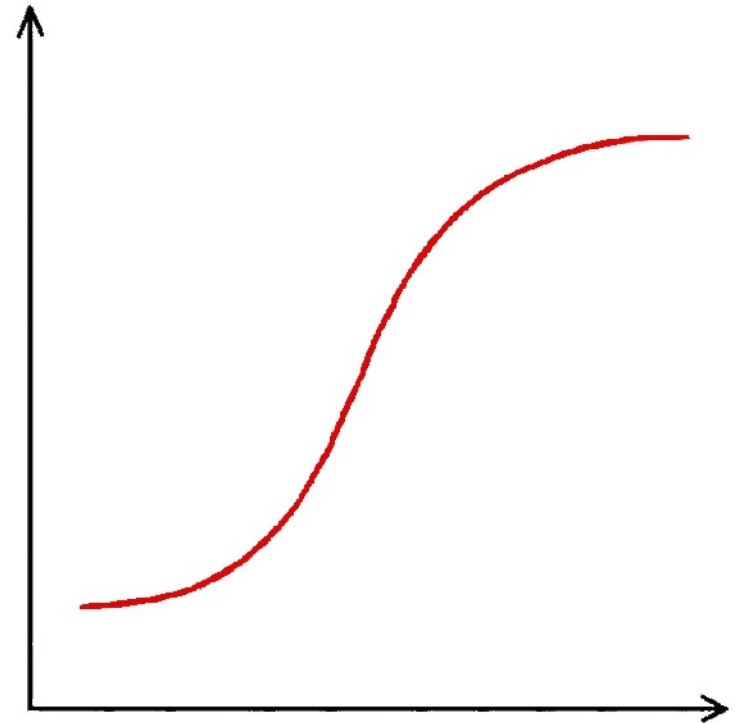
A szavak

- a „dax”-teszt (Woodward–Hoyne, 1999)

A „robbanás”

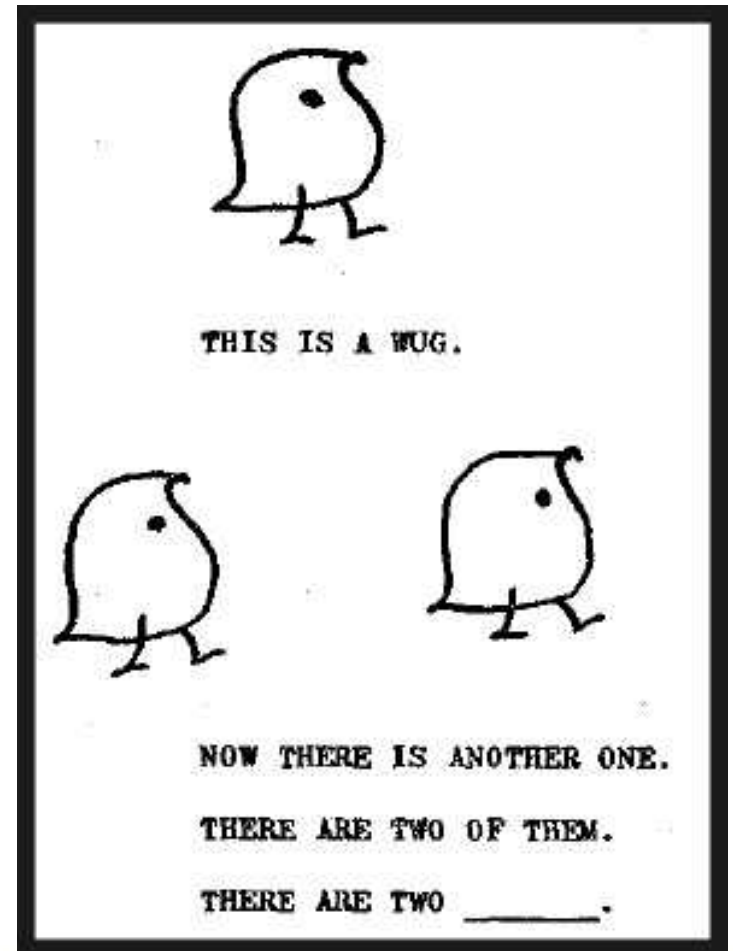
- statisztikai tanulás
- szociális tanulás
- változás és változatosság
- a néhány éves babák tanulása

A szóelemek

- „wugok” (Berko 1958)

(Crystal, 2003)

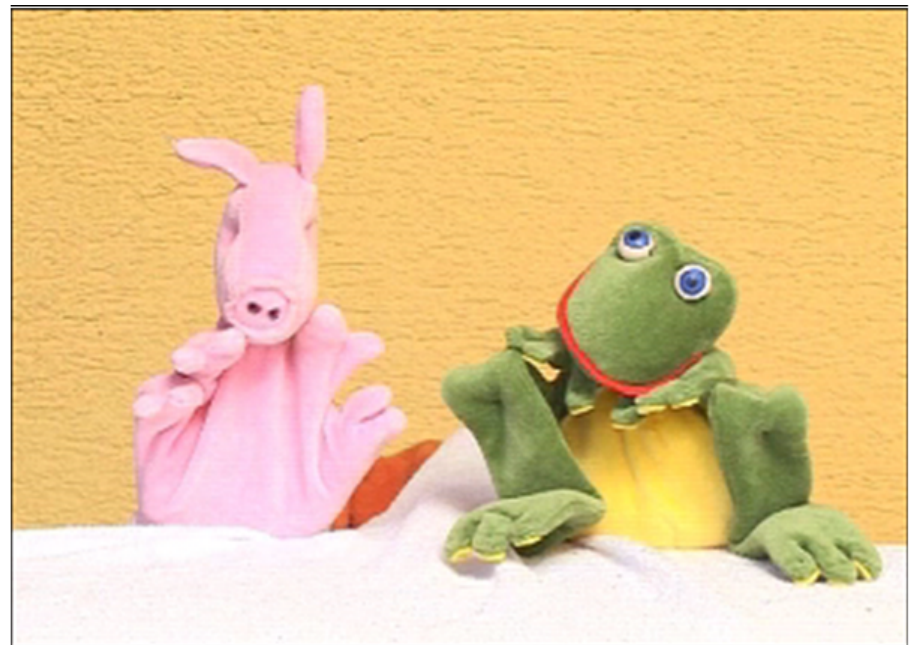
A mondatrészek

- Pléh Csaba és munkatársai (2009)

beka_puszil_malacot.avi

malac_puszil_bekat.avi

Mit tanultunk mi a babáktól?

- szociális-statisztikai tanulás
- a nyelv csakis változatos és változó lehet
- nincs valami eleve készen adott nyelv, egyetlen helyes nyelv
- szabályok helyett minták
- kommunikáció-központú nyelvtanulás
- nyelvtanulás minél hamarabb

(Fotó: Bartha-Tóth Alexandra)

Szakirodalom

- Berko, J. (1958): The child's learning of English morphology. *Word* 14: 150–177.
- Byers-Heinlein, K. és mtsai 2010: The roots of bilingualism in newborns. *Psychological Science* 21, 343–348.
- Crystal, D. (2003): *A nyelv enciklopédiája*. Budapest.
- Eimas, P. D. és mtsai (1971): Speech perception in infants. *Science* 171, 303–306.
- Mampe, B. és mtsai (2009): Newborns' cry melody is shaped by their native language. *Current Biology* 19: 1–4.
- Pléh és mtsai (2009): *A nyelv mentális reprezentációja*. URL: <http://www.cogsci.bme.hu/~ktkuser/OTKA/49840otkaZAROJELENTES.pdf>
- Quine, W. O. (1960): *Word and object*. Cambridge.
- Saffran, J. R. . És mtsai (1996): Statistical learning by 8-month-old infants. *Science* 247: 1926–1928.
- Woodward, A. L. –Hoyne, K. L. (1999): Infants learning about words and sounds in relation to objects. *Child Development* 70: 65–77.

Babákról és a kutatásokról

babanyelv.blog.hu

Fehér Kriszti blogja

A nyelv grammatikája – a nyelvészet és a kognitív tudományok határán

Egy nyelvész-kutató blogja babákról, gyerekekről és nyelvről.

A kutatásaimról a honlapomon is olvashatsz.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap

Babák, gyerekek és nyelv

A magzatok nyelvi titkai

Az emberek egészen eltérően viszonyulnak ahhoz a tényhez, hogy a kismamák gyakran beszélnek magzataikhoz: a különféle vélemények két szélsőséges álláspont között helyezkednek el. Vannak, akik egyenesen azt gondolják, a kis pocaklakók nemcsak hogy hallják, de értik is, amit mondanak nekik, ezért a leendő anyukák nagyon jól teszik, ha beszélnek magzataikhoz. A másik véglet szerint viszont a kismamáknak ez a cselekedete teljesen hiábavaló, nem több mint a túlzott lelkesedés egyik megmosolyogtató megnyilvánulása, hiszen a nyelvvelsajátítás úgyis csak a születés után kezdődhet. Vajon melyik oldalnak lehetünk inkább?

Kismama a 36. héten (Fotó: Bartha-Tóth Alexandra)

A méh zajos környezet, a kismama szívdobogása és beleinek mozgása mind hanggal jár. Ezek mellett még az anya testi szöveteinek rezgésbe hozásával a magzatvízen keresztül a külső hangok is eléri a hallószerveket, amelyek a fogamzás utáni 20. hét tájékán válnak működőképessé. A koraszülötteken végzett mérések szerint a kívülről

Babákról és a kutatásokról

mnytud.arts.unideb.hu/feherkrisztina.php

Debreceni Egyetem

Magyar Nyelvtudományi Tanszék

Universitas Debreceniensis Cathedra Linguistica Hungarica

Magyar | English

Debrecen, Egyetem tér 1.
+36 (52) 512-923
info@mnytud.arts.unideb.hu
4010 Debrecen, Pf. 54.

HONLAPTÉRKÉP

Honlaptérkép

A TANSZÉKRŐL

Elérhetőség

Fogadóórák

Munkatársak >

Rendezvények, események

A tanszék története >

OKTATÁS

Órarend >

Tantárgyi segédletek és
vizsgainformációk

Alapképzés (BA) >

Mesterképzés (MA) >

Kreditrendszer és tanegységes
képzés >

Levelező képzés >

Doktori (PhD) képzés >

Felvételezőknek >

TUDOMÁNY, KUTATÁS

Magyar Digitális Helynévtár

Nyelv- és Névtörténeti Műhely >

Stilisztika szövegtan

Dr. Fehér Krisztina

egyetemi tanársegéd
főépület III. 340/1. szoba
23098 (mellék)

krfeher@gmail.com

2003-ben szerzett magyar szakos tanári diplomát a Debreceni Egyetemen. 2003 és 2005 között a magyar nyelvészet doktori alprogram nappali, a 2005/2006-os tanévben levelező tagozatos hallgatója. 2005-től a Magyar Nyelvtudományi Tanszék tanársegédje. PhD fokozatot 2012-ben szerzett.

Társas-kognitív nyelvészettel, ezen belül is főként fonológiával, morfológiával, nyelvelméleti-tudománytörténeti kérdésekkel foglalkozik. Általában hangtani, alaktani és szociolingvisztikai tárgyakat oktat.

Fehér Krisztina interneten olvasható publikációi

Fehér Krisztina szakmai életrajza (pdf)

Fehér Krisztina szakmai adatlapja (pdf)

Fehér Krisztina publikációi (pdf)

Hivatkozások Fehér Krisztina műveire (pdf)

Babákról és a kutatásokról

mnytud.arts.unideb.hu/tkny/index.php

Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport

A társas-kognitív nyelvészetről és a kutatócsoportról

A Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének azon oktatóiból és hallgatóiból alakult meg, akik a nyelv relatív mivoltát, vagyis társas-kognitív beágyazottságát kardinális kérdésnek tartják, ezért axiómáikat és metodológiai eljárásaikat is egyenesen ebből kiindulva fogalmazzák meg. A kutatócsoport tagjai a nyelv inherens tulajdonságának gondolják egyfelől a csoportos, másfelől az agyi-elmebeli kontextustól függő relativitást, illetőleg az ezzel járó folytonos változást és változatosságot.

A társas-kognitív nyelvészet szerint a nyelvi rendszernek dinamizmusából adódóan állapota egyáltalán nincs, csak története (egészen pontosan: genezise) van, ami pedig — kontextuális beágyazottsága folytán — nyilván a beszélők variábilis közösség-megismerési körülményeitől meghatározott, így maga is egy heterogén rendszer folyamatait jeleníti meg. Ennek az evolúciós megközelítésnek megfelelően a nyelvnek két, egymásba kapcsolódó szerveződési szintje, ebből adódóan pedig kétféle, egymástól függő története, vagyis filogenezise és ontogenezise van.

A filogenezis a tulajdonképpeni csoportnak a szociális kapcsolatokat formáló nyelve; ez lényegében egy metaforikus, változó és inhomogén hálózatként fogható fel. Az egymással gyakran érintkező, összetartozó emberek között szorosabb (nyelvi) kötelékek lesznek, míg mások esetében lazábbak — a hálózat dinamizmusa és heterogenitása is ezeket a társas kapcsolatokat tükrözi, így fokozatos elmozdulások, illetve folytonos átmenetek jellemzik. A közösség tagjának az őt körülvevő csoport(ok)ra jellemző (nyelvi) mintáknak megfelelően kezd el rögzülni (a világról való általános tudása részeként) az anyanyelve. E tudás megszerzése bizonyos tekintetben már születés előtt megkezdődik,

TARTALOM

[Bemutakozás](#)

[Munkatársak](#)

[Kutatás](#)

[Publikációk](#)

[Babanyelv-blog](#)

[Események](#)

[Oktatás](#)

[Elérhetőség](#)

Babákról és a kutatásokról

<https://www.facebook.com/tarskogny>

facebook

Email or Phone

Password

Log In

Keep me logged in

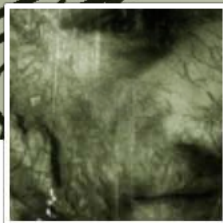
[Forgot your password?](#)

Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport
is on Facebook.

To connect with Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport, sign up for Facebook today.

Sign Up

Log In

Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport

199 likes · 19 talking about this

Like

Community Organization

A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoportjának oldala friss hírekkel, érdekességekkel munkánkról, nyelvről, nyelvészetről. Honlapunk: <http://mnytud.arts.unideb.hu/tkny/>

About

Photos

Likes

Highlights

Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport shared Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport's photo. September 25

pénteken itt a Kutatók éjszakája és a Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport programja, ahova Téged is szeretettel várunk!

Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport September 19

Jövő hét pénteken itt a Kutatók éjszakája és a Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport programja, ahova Téged is szeretettel

A nyelv grammatikája – a nyelvészet és a kognitív tudományok határán

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú *Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program* című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.